

האיסור של הטמנה הנוגע בפרט לדוד חשמלי - שיעור 434

I. הדוד חשמלי שנקרא בלעז push pump urn

(א) שמעתי מכמה אנשים שפוסק חשוב היה נוטה לאסור דוד חשמלי זו מטעם הטמנה בדבר המוסיף הבל עיין באג"מ (ח - ט"ז) בענין כלי טערמאס שאינו פועל ע"י החשמל והוי כלי שני והתיר משני טעמים (כ) דלהרמב"ם הטערמאס הוא כלי שני ואין איסור הטמנה בכלי שני (ה"ז - ה) ועוד (ג) אפילו לטעם של רש"י דאם הכלי שני אינו מקרר יש איסור הטמנה מ"מ יש להתיר משום דהכיסוי של הטערמאס עומד לכך והוי דרך שמירת הכלי שלא יפול עפרורית בו ואף שגם משמר החום מותר (ה"ז - ז) אמנם לא התיר מטעם שהוא כלי אחד כמו שהתיר החזו"א (ז"ז - ז"ח) דלא אסור ליתן לתוך כלי אלא להטמין הכלי אמנם הכיסוי בדוד חשמלי שלנו הוא כיסוי בתוך כיסוי (insulated) ודינו כשני כיסויים שהכיסוי השני שנעשה מחובר לכיסוי הראשון ונעשה רק לשימור להחום ולא לשמירת הכלי שלא יפול בו עפרורית וזה באמת צורת כל הכלי שאפילו אם הוא כלי אחד דינו ככלי מוטמן בכלי להאג"מ ואסור משום הטמנה ודלא כהחזו"א הנ"ל ולכן הוי כלי ראשון שמוטמן על האש מע"ש ואסור משום הטמנה בדבר המוסיף הבל מ"מ צריך לעיין אם באמת הכיסוי נעשה משני חלקים מחוברים או מדבר אחד כהטערמאס שהוא כלי שני מ"מ להחזו"א אין איסור בדבר

(ב) יש אוסרים להשתמש במים חמים מהדודים המעוטפים בחומר להחזיק החום (insulated water heaters in basement) דכיון שנתרחים מחום האש יש לחוש משום הטמנה מע"ש בדבר המוסיף הבל (שו"ת מנחת יצחק ד - מ"ד צס"ו מ"ג) וכגון אם נכרי פתח את הברזה של המים חם או אפילו סתמה אסור ועיין בחזו"א (ל"ח - ז) דאפילו בלא מעשה או פעולה אסרינן המצב ועוד עיין ברמ"א (ת"ט - ח) דאסרינן הטמנה מערב יום כפורים למוצאי יום כפורים ואפילו כשאינו צריך להיות גופו ונראה לי דהפסק של המנחת יצחק הוא חומרא יתירה מד' טעמים (כ) אפשר הדוד חשיב כלי אחד כהחזו"א (ג) וגם אפשר דצריך מעשה הטמנה כשהייה וחזרה כהאג"מ (ד - ע"ד) והחתם סופר (ג) דהטמנה מערב יום כפורים למוצאי יום כפורים מותר להשו"ע ולהרמ"א לרוב הפוסקים הוא רק חומרא בעלמא (ג) אולי זה חשיב פסיק רישא דלא ניתא ליה שלא בפנינו ולכן אין צריך להחמיר ועיין במ"ב (ש"ח - ג"ז) דאם לא נראה המי רגלים הוי פ"ר שלא בפנינו ומותר ונראה לי דלהאג"מ אין איסור ב'insulated water heater in basement' לשלשה טעמים האחרונים משא"כ ב'push pump urn' ואיברא משמע מהשו"ת שבט הלוי (ח - ט"ז) ומהלבושי מרדכי (ז - ט"ז) דאפילו טערמאס בלא חשמל אסור משום הטמנה

II. ערב שבת שבת Enclosing urn in urn cover

(א) עיין בשש"כ (ח - ה) הערה ק"ג) שהובא בשם הגרש"ז אויערבך דרואין את הבגדים כגפת וחול דאף דאין שייך בהם חתוי אפ"ה אסור גזירה אטו רמץ (ה"ז - ח) (ח)

(ב) עיין בשו"ת יביע אומר (ו - ג) שכתב להתירא משום דפלאטה חשמלית שאין כל אפשרות להגביה את מדת החום שלה לא שייכא שמא יחתה בגחלים וראיתו מטוח כטיט דלא שייך ביה שמא יחתה. ולי נראה דמשם אין ראיה משום דשם הוא עושה מעשה בידים לטוח כטיט ולכן אין אנו גוזרים שמא יחתה משא"כ בפלאטה חשמלית. והביא עוד סניפים להיתר (כ) דלשיטת הרמב"ן ותוס' (מ"ח ד"ה דזיתים) אם מפסיק אויר בין קדירה ולגחלים אין בנידן דידן איסור וכאן חוטי החשמל שבתוך הפלאטה אויר מפסיק ביניהם (ג) ועוד דעת הרשב"ם ורבינו יוסף (צ"ט) שכל שהוא כמאכל בן דרוסאי אין בו איסור הטמנה (ג) ועוד דכל מידי דשרי להשהותו ע"ג כירה קטומה שרי לטומנו בדבר המוסיף הבל מבעוד יום (צ"ט יוסף צ"ט) שצלי הלקט ס"ס רנ"ג

(ג) עיין בשו"ת שבט הלוי (ה - ז) שהתיר לכסות הסעמאואר (urn) עם בגד שישמור חומו דאין משימים הבגדים רק כאשר בנתים נכבה כח האלקטרי שישמור חומו שכבר נעשה וכוונתו רק לשמור חומו ונקרא דבר המעמיד הבל

(ד) ועיין בשו"ת חשב האפוד (ח - ז) שג"כ דן להתירא לשהייה וגם להטמנה. לשהייה משום דדוקא בתנור העשוי להשתמש כל השבוע אוסרים המעזיבה לשהייה אבל פלאטה הנעשה במיוחד לשבת נקרא קטום ולהטמנה כשיטת הרשב"ם דמתיר הטמנה בתבשיל שמבושל כל צרכו וכתב שבמדינת גליציה היה המנהג להקל כהרשב"ם

III. קראק פאט חשיב מוטמן כיון שיצא הדבר מכתב ידו של הגרש"ז אויערבך שהקראק פאט חשוב מוטמן והסכים לו הגאון רב י.ש. אלישיב צריך להחמיר כשיטתם ועיין בשיעור

141 הצדדים לאיסור. וכן פסק רב יעקב פאזען אבל מי שהולך כסדר בפסקי רב משה משה פיינשטיין אין צריך להחמיר וטעמו משום הטמנה ברובה אין חשוב הטמנה וצריך כולה דוקא ועוד יש סניפים להתיר (c) הואיל והוא דרך בישולו של הכלי וכאילו היה מחובר להכלי וצריך הטמנה דוקא בדבר אחר (עיי' בשו"ת עמק התשובה (b - l) וכן שמעתי מרב מנשה קליין ומרב מרדכי מרכז) (d) אם יש אויר מפסיק כנידון דידן אין חשוב הטמנה (תוס' שנת מ"ח: ד"ה "דזיתיס") (e) ועוד דאם סתם הידות של הקראק פאט בסרט שקורין Tape נקרא טח בטיט ומותר (חזו"ח ל"ז - סק"ז) (f) ועוד דנקרא דבר שאינו מוסיף הכל אם מבושל ורק מעמיד החום (ילקוט יוסף שנת ח - דף ק"ח) (g) ועוד סניף דדעת הרשב"ם ורבינו יוסף בתוספות (שנת מ"ז: ד"ה "צמה טומינין") שכל שהוא כמאכל בן דרוסאי אין בו איסור משום הטמנה. ועוד סניף ממה שכתב השבלי הלקט שבבית יוסף (ס"ס הל"ג) בשם רב ישעיה דכל מידי דשרי להשהותו ע"ג כירה שאינה גרופה וקטומה שרי לטומנו והמקילים ודאי יש מי לסמוך עליו

IV. אם יש איסור הטמנה בכלי בתוך כלי כגון: (1) crockpot wrapping Kugel or Knish / Kishke in aluminum foil and putting it into chulent (2)

- (א) עיין במ"ב (ה"ח - סק"ז) שאסור ליקח כלי ובתוכו משקה צונן ולתחוב אותו בשבת לכלי מלא מים חמין כיון שכולו טמון בתוכו שזהו דרך הטמנה והובא זה בשם ה"ט"ז וח"א ועוד
- (ב) **אולם בחזון איש** (סימן ל"ז סק"ז ד"ה "וצמ"ז") חלק על זה ומביא ראיה מהמשנה (שנת קמ"ה:): דכל שבא בחמין מע"ש שורין אותו בחמין בשבת ונהי דבישול ליכא ליתסר משום הטמנה אלא ודאי בקדירה ליכא משום הטמנה ולא דוקא אוכלין בתוך אוכלין דה"ה כלי בתוך כלי ועיין שם (ד"ה "מ"ז") שמחלק בין פך שמן שמותר להכניס הפך לתוך אמבטי חם ולבין סילון של צונן לתוך אמה של חמין דאסור להטמין את הצונן ולמדנו דאין הטמנה בכלי בתוך כלי וזה לשיטתו דהטמנה במקצת שמה הטמנה ומחומרא זה יוצא קולא דכלי בתוך כלי אין חשוב הטמנה
- (ג) **ובשו"ת שבט הלוי** (ג - מ"ז) כתב דכיון שהסכמת הפוסקים הוא כדברי ה"ט"ז דכלי בתוך כלי מקרי הטמנה כ"ש שאסור להטמין מאכל מעוטף באלומיניום בתוך כלי גדול אבל דוקא אם משוקע בהתבשיל

- (ד) **ועיין עוד בשו"ת להורות נתן** (ז - י"ז) דלא אמרו דכלי בתוך כלי הוי הטמנה אלא בכלי גמור כמו סילון דאנשי טבריא וכן בקבוק של ה"ט"ז (סק"ח) אבל במאכל העטוף בנייר כסף שאין זה אלא כלי רעוע יתכן דלא חשוב הפסק כלל ועיין בשו"ע (שי"ז - ח) דחותלות של תמרים חותך אפילו בסכין דהוי כמו ששובר אגוזים או שקדים כדי ליטול האוכל שבהם והכא נמי עטיפת נייר הכסף אינה אלא כעין שומר בעלמא כקליפת הפרי ואינו בגדר כלי והוי כחדא עם המאכל שבקדירה ואין זו הטמנה ומכל שכן אם ישאיר נקב כל שהוא אשר שם נכנס הרוטב מן הקדירה אל תוך המאכל שבעטיפה. ועיין באג"מ (ח - ק"ז ענף ט) דפתיחת הקענס דומה לקליפת הפרי ואין חשוב סתירת כלי
- (ה) **עיין בשש"כ** (חלק ז - סימן מ"ז - הערה רמ"ז) דאם כל כוונתו שעושה כן כדי שהאוכל שבתוך השקית לא יתפורר בתוך המרק מחמת הבישול אין זה דרך הטמנה ומותר (בשם רב ש.ז. אויערבך) ואפילו בלא נקבים באלומיניום פאיל

- (ו) **עיין באג"מ** (ד - ע"ד - ח"ט ג זדיי הטמנה) דאסור לכרוך בשבת דבר גוש מבושל צונן בנייר אלומיניום ולחממו בהפסיק קדירה וצ"ע אם מותר בתוך הקדירה אפילו אינו משוקע ולכן צריך לעשות נקבים קטנים ונחשב מגולה במשהו

V. אם הדבקה בנייר טי"פ הידית שמגדיל האש חשיב טח בטיט דמותר (ה"ז - ח

VI. להטמין ערב שבת בתנור חם שנכבה האש עיין במ"ב (ה"ז - סקמ"ג) דאם אין אש בכירה כלל דאף שהחום גדול ומוסיף הבל מ"מ שרי דלא דמי לגפת שמוסיף הבל בעצמו אבל כירה אין חומה אלא מחמת האש ובכל שעה מתקרר והולך ויש שחוששין להחמיר ומ"מ אין למחות ביד הנוהגין להקל